

Ujút

Irodalmi és kritikai szemle

Szerkeszti : MÁRKUS ALADÁR

IV. évfolyam 1934. III.

Megjelenik minden hó 15.-én

Tartalom :

Fr. Nietzsche :

Izrael népe

Max Brod :

Két politikus csizmadia

Korein Dezső :

Városatyai mozaik

Dr. Seitz Victor :

Dávid király árja...

Prerau Margot :

Petőfi és nagyanyám

Dr. MAX BROD,

világhírű író, lángelméjű publicista, az egyetemes
zsidóság kiváló szellemi előharcosa

**s még sok érdekes riport
és értékes cikk.**

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Makótól-Jeruzsálemig

A Birodalmi kancellári hivatal értesítette a berlini zsidókorházat, hogy Hitlernek egyik legmeghittebb embere, a S. A. különítmény főnöke fog jelentkezni, akit azonnal operáljanak meg.

A kórházi irodavezető alázatossággal, szerényen jegyezte meg:

— Kérem szépen . . . itt a zsidókorház beszél . . .

— Tudjuk! — hangzott türelmetlenül a válasz. — Hagyjuk az okoskodást! . . .

Félóra múltán megtörtént az operáció.

Dr. Rosenstein, a világhírű sebész orvostanár megmentette az S. A. különítmény főnökének életét.

*

Frideczky Árpád galántai földbirtokos 75.000 dollárt kitevő vagyonát az orthodox zsidó hitközségre hagyományozta, mert — haragos viszonyban állt a róm. kath. pappal.

A hagyományozás intenciója kicsikét nészach, de a dollár mindenesetre kőse s így a hitközség miért ne fogadta volna el?

*

Az olasz király két zsidót nevezett ki szenátoroknak. Az egyik Cressi József nagyiparos, a másik Lévy Jeremiás gyáros.

*

A holland-német határállomáson állt Mózes szobra.

A 10 méter magas és 75 mázsa súlyú remekmű 1856-ban a párisi akadémián kitüntetést nyert.

Ismeretlenek (?) vasláncot erősítettek a szobor nyaka köré, a lánc végét pedig vasuti mozdonyra erősítették s így sikerült a fejet letörni.

Lefejezték tehát Mózes! . . .

De Mózes mégis él! . . . És élni fog még akkor is, midőn az ismeretlen vandálok már mind rég feledésbe mentek . . .

*

Dr. Adam teológus nyilvánosság előtt többek között a következőket mondotta:

„Mivel igazolható, hogy a német nép is éppen olyan kiválasztott nép, mint a zsidók? . . . Van-e a német népnek olyan Isten kiküldöttjei, mint Mózes, Józsuá és Jeremiás? . . . akik megírták a hit, szeretet és igazság szentkönyvét? . . .

Ezért a beszédért a württembergi kultuszminiszter eltávolította a tanszékről a tudós teológust.

Gustav Doumergue, francia köztársaság volt elnöke nagy zsidóbarát.

A nagy államférfiu fiatal korában mint ügyvéd telepedett le Nîmes-ben. A kezdő jövedelem azonban nem fedezte életstandardját s ezért az ottani hitközség jegyzői állását vállalta el.

A niemesi zsidók még ma is szeretettel emlékeznek és büszkék egykori jegyzőjükre.

*

„Tribuna” egyike a legelőkelőbb olasz katolikus lapban igen magas pozícióban levő főpap a következőket írja:

„A hitlerista fajelmélet közönséges család, amely csak az antiszemitizmus leplezésére alkalmas . . .”

*

La Guardia, Newyork polgármestere a következőket mondotta: „Nekünk a szabad Amerikában mindent el kell követnünk, hogy a hitleri Németország áruiat bojkottáljuk. Így fogjuk legérzékenyebb pontján érni az antiszemita barbárságot. A német nép mihamar be fogja látni, hogy amíg túri az antiszemita uralmat, addig nem várhat barátságot a világtól”.

*

Gál Fránciska (alias Silberstein Fáni) midőn elérte népszerűségének tetőfokát, kikeresztelkedett.

Aztán Berlinbe került.

Ariázott.

Jött azonban a Hitler-rezsim.

A nagy művészno minden szép áriája dacára kiderült, hogy nem árja.

Kiutasították.

Az Egyenlőség ehhez azt írja:

„Gál Granciska eddigi pályáján legnagyobb dicsőség ez a kiutasítás . . .”

Szerintünk a kiutasítást megérdemelte. Mert hamisan árijázott . . .

Amely kutból itál, abba ne dobj követ.

*

Boldog ember, akinek minden vágya beteljesedett. De még boldogabb az, aki nem is vágyódik azután, amije nincs.

T. G. Masaryk dr. és a zsidóság

A Csehszlovák köztársaság egyöntetű lelkesedéssel ünnepelte meg T. G. Masaryk dr., a köztársaság elnökének 84-ik születése napját.

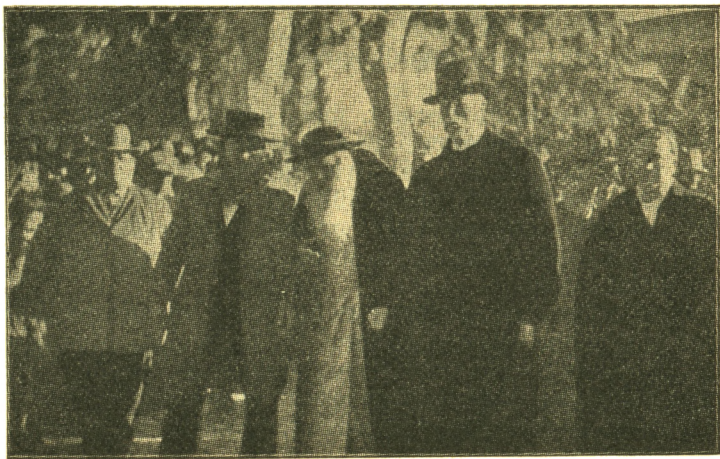
Az összes zsinagógákban hálaadó istentiszteletet rendeztek, mert a zsidóság sohasem felejtí el azt, aki érte-jót cselekedett.

Ebből az alkalomból felemlítjük a Hilsner-féle vérvádat, amely hatalmas hullámokat vert fel az egész világban.

Kuttenberg környékén meggyilkolva találták Hruz Ágnes nevű parasztleányt, akin a kéjgyilkosság nyomai látszottak.

ner csak eszköz volt, akit a zsidók felbujtottak a gyilkolásra, mert rituális célra keresztényvér kellett.

Az agitátorok csapatostul járták be a falvakat és a népet annyira felizgatták ezekkel a mesékkel, hogy Cseh- és Morvaországban óriási pogromokat rendeztek, zsidók százait verték félholtra, kirabolták őket, házaikat felgyújtották és kikergették lakóhelyeikről. A csendőrség maga is a tömegőrület hatása alá került, a kormánynak pedig kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy a zsidókat védelemben részesítse.

T. G. Masaryk dr., Sonnenfeld Chajim főrabbi társaságában Jeruzsálem főutcájában.

A leánynak sok intim férfi ismerőse volt és közöttük egy zsidó parasztfiú is, Hilsner Lipót, primitív falusi parasztzsidó.

A nyolc-tíz másik legényről menten elhárult a gyanu, hiszen a plébános úr is azt mondta, hogy ilyen aljas gyilkolásra keresztény ember nem képes. És így nem lehet más a gyilkos, mint a zsidó Hilsner.

A szélsőjobboldali sajtó részéről megindult az offenzíva a zsidóság ellen, már hirdetni kezdték, hogy Hils-

Ilyen mérgezett légkörben állott elő Masaryk, akinek megalkuvatlan igazságszeretete szembeszállt a már-már diadalmoskodó sötétségnek és egy esztendei szívós munkával térdre kényszerítette ellenfeleit.

Masaryk a háború alatt Jeruzsálemben is volt, ahol elsőnek a zsidó főpapot látogatta meg.

A ház asszony nélkül: kocsi kerék nélkül.

Amíg nem vétkezel, mindenki fél tőled, mielőtt te félj mindenkitől.

Fr. Nietzsche (1880): **Izrael népe.**

A jövő század színjátékainak egyike az európai zsidóság sorsának fordulása. Eldobták a kockát, átlépték az ő Rubikonjukat, így most vagy urai lesznek Európának, vagy elvesztik azt, mint ahogy elvesztették Egyiptomot, ahol szintén ilyen választás állt előttük.

Európában azonban 18 évszázad iskoláját élték végig, mihez hasonlót egy más nép se tud felmutatni, mégpedig olymódon, hogy ennek a kinkeserves tanoncidének tapasztalatai nem a közösség, hanem az egyedek kincsévé vált. Ennek következtében a mai zsidók lelki és szellemi segítő társai hatalmasak. Európa népei közt náluk esik meg legritkábban, hogy méregpohárhoz vagy öngyilkossághoz folyamodnának azért, hogy az élet terheitől megszabaduljanak. Pedig milyen kézenfekvő megoldás ez azoknál, akik nincsenek annyi lelki kincssel megáldva! A zsidók mindegyike talál példát ősei emlékeinek kincsesládájában arra, hogyan viselkedjék ilyen, vagy amolyan kritikus helyzetben!

Az a hősiesség, mellyel ők az élet minden csapását elszenvedik, vetelkedik a keresztény szentek erényeivel!

Úgy akarták őket megvetettekké tenni, hogy közel kétezer évig eltiltották őket minden tisztességtől, a piszkos mesterségbe be lökték őket.

A zsidók azonban lenézett, megvetett helyzetükben sem szüntek meg a legfelsőbb dolgokkal foglalkozni és a szenvedők minden erénye diszítette őket!

A szülői és gyermeki szeretet, mely náluk dívik, a házasságról alkotott fenkölt fogalmaik Európa összes népe fölé helyezi őket.

Hányt-vetett sorsuk, sok vándorlásuk, tömérdek embert, népet, népszokást, erkölcsöt ismertetett meg velük.

Lelkük edzetté lett. Úgyesek, gondolkodók voltak, ezért sohasem szorultak nyers erejükre, sem arra, hogy mindennapi kenyerüket durva testi munkával keressék.

Lelkük sohasem keresett lovagias ideálokat, természetükben keverve van az élelmesség néha szerény, sokszor félelmetes alázatossággal.

Most azonban, midőn évről-évre jobban keverednek házasságaik útján Európa legfelső elitjével, hamarosan megszerzik a lélek és test kellekeit ahhoz, hogy akik felett uralkodnak, azokban ne szégyenkezést és lenézést váltsanak ki.

Mert ezen múlik minden.

Ők nagyon jól tudják, hogy erőszakkal nem hódítják meg Európát. Nekik meg kell várni azt a pillanatot, midőn ez érett gyümölcs gyanánt hullik az ölükbe.

Addig ráérnek arra, hogy Európa kitüntetettjei közt elnyerjék az első helyeket... azután úgyis ők határozzák majd meg, mi menjen ki-tüntetés számba. Akkor ők lesznek az európaiak vezetői, kiket nem sért-heti meg senki kicsinylése!

S a nagy szenvedélyek, erények, elhatározások, lemondások, harcok és győzelmek végül hatalmas cselekedetekben, alkotásokban, nagylelkű emberek születésében fognak testet ölteni!

S amidőn a zsidók végül oly drágakövekre, aranykincsekre mutathatnak, melyekhez hasonlókra egy európai nép sem hivatkozhatik, ha Izrael népe az örök bosszút Európa örök áldásává változtatja, akkor újra elérkezik az a bizonyos hetedik nap, amelyen a zsidó Isten megpihent, amely örömmünnepe az ő választott népének, s amelyen mi valamennyien velük fogunk örülni.

Kimagaszló angol államférfiak

a zsidó kérdésről

Az *Anglo Palestine Club* március 11-én tartott évi bankettjén az angol politika kiválóságai nyilatkoztak a zsidókérdésről.

Sir Austen Chamberlain volt külügyminiszter Palesztináról beszélt, ahol Anglia és a zsidóság érdekei találkoznak. — „*Cromwell Olivér* annak

jük, hogy Palesztina, be tudja fogadni a kivándorlókat és ezáltal a világ többi zsidóságának helyzetét segít megoldani.”

Sir Herbert Samuel azt mondta, hogy Palesztinában most olyan tempomot emelnek, melynek téglái szenvedő emberi szívekből és megtépett emberi lelkekből állnak.

Lord Cecil kijelentette, hogyha a zsidóknak volna saját országuk, saját külön kormánnyal, akkor nem volna zsidóüldözés a világon.

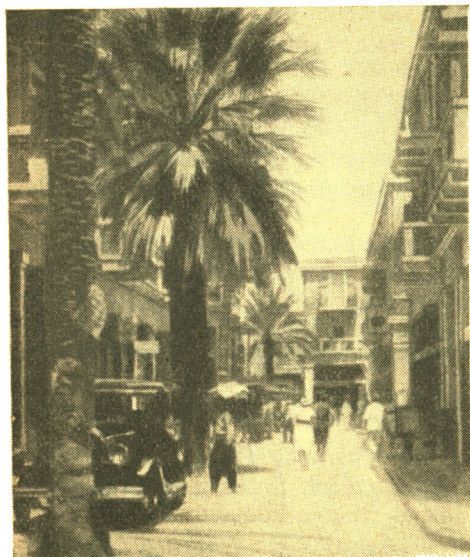
Sándor Pál nagy gondja

Sándor Pál, a nagy zsidóvezér a következő kérdést veti fel az *Egyenlőség* legutóbbi számában:

„Tételezzük fel, hogy Palesztina zsidó állam lesz és a nagyhatalmak elismerik, mi lesz velem, aki elsősorban magyar és csak vallási meggyőződésű zsidó vagyok, aki nem óhajt Palesztina alattvalója lenni?...”

Ne okozzon ez Sándor Pálnak főfájást!...

Bár nagy tisztelői vagyunk a zsidó érdekért is harcoló kiváló politikusnak, de ismervén a mai palesztinai zsidóság mentalitását, tudjuk, hogy az ilyen makkabeusutód bevándorlását nem tartják túlságosan kívánatosnak...

Haifa kereskedelmi központja.

idején megnyitotta Angliát a kiüzött portugál zsidók előtt. Ma a kiüzött német zsidók előtt nyitja meg Anglia kapuit Palesztina!” — „Nagyon nehéz Németországgal együtt dolgozni, mely minden emberi jogot sárba tipor. Mi, angol politikusok akkor fogjuk a német politikai aspirációkat támogatni, ha előbb megszünteti saját polgárai üldözését. — A világ legjobbjai állanak mögöttetek zsidó testvéreim és képviselik a ti ügyeiteket!”

Báró James de Rothschild ezeket mondta: Régi német zsidó családok állnak a kétségbeesés szélén és inkább az öngyilkosságot választják, sem hogy száműzetésbe menjenek. Remél-

A tel-avivi főszinagóga.

Magyar Zsidó Szemle 50 éves

A magyar zsidóság érdekeinek küzdése céljából *Simon József*, az Országos Iroda elnöke 1884-ben megalapította a *Magyar Zsidó Szemlét*.

Első szerkesztői *Bacher Vilmos* és *Bánóczi József*, a rabbiképző intézet tudós tanárai voltak.

Hét évi fennállás után anyagi válságba került az első magyar zsidó tudományos folyóirat. Ekkor *Blau Lajos*, a rabbiszeminárium rektora és *Mezey Ferenc dr.* vette át a szerkesztést, akiknek sikerült a lapot az elkerülhetetlennek látszó csőd elől megmenteni.

Öt évvel később *Mezey dr.* visszalépett a szerkesztéstől és attól kezdve *Blau Lajos* egyedül szerkesztette a lapot.

Az ország legkiválóbb írói, tudósai és publicistái csatlakoztak munkatársul, akik a lapot a legnívósabb folyóiratok sorába fejlesztették.

Ez az időpont volt a *Magyar Zsidó Szemle* szellemi fénykora.

Három esztendővel ezelőtt ismét súlyos forduloponthoz ért a lap.

Hevesi Simon vezetőfőrabbi érdekeinek elismerése címén választották meg (helyesebben nevezték ki) *Hevesi Ferenc dr.-t*, a vezetőfőrabbi fiát, a Dohány utcai zsinagógába a már funkcionáló három rabbi mellé — negyediknek.

A leszegényedett pesti hitsorsorosok felzúdultak a luxuskiadás ellen.

A Pesti Izr. Hitközség vezetősége, egyrészt, hogy mentse az adózók rovására elkövetett könnyelműséget, másrészt, hogy a fiatal rabbit népszerűsítse, palotaforradalmat szított.

A palotaforradalom sikerült.

Blau Lajos, a nagy tudós, aki hervadhatatlan érdemeket szerzett a lap fejlesztése körül, önként lemondott a lap szerkesztéséről.

A palotaforradalom tulajdonképeni célja az volt, hogy a tudományos

szempontokból kevésbé felkészült *Hevesi Ferenc dr.-t* állítsák a lap élére. Csak hogy a már európai tudós hírében álló dr. *Löwinger Sámuel*t és a kiváló dr. *Friedmann Dénest*, az újpesti rabbit, akik pedig a legposszibilisebbek voltak erre a pozícióra, negligálni nem lehetett.

A hitközségi kupaktanács aztán így döntött: Ha a Dohány utcai templomban négy rabbi funkcionálhat, miért ne lehessen egy zsidó lapnak három szerkesztője?!...

Ez lett aztán a *Magyar Zsidó Szemle* végzete.

Belső egyenetlenségek, marakodások, hiúságok következtében a lap nívója vérszegény lett, publicitása lesovadt.

Ma már talán csupán azért tartják fenn, hogy egy szubvencionált lappal több legyen, amely a pesti hitközség vezetőit tömjénezzze.

Mégis huncut . . .

A Németország elleni bojkott hatását már erősen érzik a német kereskedők és iparvállalatok.

Ezt igazolja a következő körlevél, amellyel a külföldi megrendelőket elárasztják.

„A nemzeti kormány tekintélye érdekében szükségesnek tartjuk, hogy a külföldi t. vevőinket nyomtatékosan biztosítsuk, hogy mindazok a híresztelések, amelyek szerint a zsidókat bántalmazzuk vagy pláne megöljük, teljesen alaptalan.

A német részről elrendelt intézkedés csupán védelmi jellegű a zsidókkal és a rémhírterjesztőkkel szemben. Ezeket az óvintézkedéseket azonnal megszüntetjük, míhelyt a külföldi németellenes mozgalom megszűnik.

Nagyon lekötelné bennünket, ha ezt a tényt ismerősei között terjesztené. Ezzel elősegítené, hogy a zsidókkal szemben alkalmazott rendelkezések élet mielőbb letompíthassuk.”

Kommentár ehhez nem kell! . . .

Inkább tűrjük el az igazságtalanságot, mint hogy magunk kövessünk el igazságtalanságot.

Samuel Zwi Weiss londoni rabbi Budapesten

Az asztalfőnél (balról-jobbra) Sputz Sándor, a budapesti Mizrahi alelnöke, Sternberg J. Z., igazgató, Herschkovits József rabbi, Samuel Zwi Weiss londoni rabbi, a Mizrahi világszervezet exekutívájának tagja, mögötte Márkus Aladár főszerkesztő, mellette Herskovits Mihály rabbi, és ifj. Weiss Gyula gyáros, Lebovits Lipót. — Az asztal előterében balról dr. Dach Sándor főorvos, vele szemben dr. Rein A. Artur ezredes-orvos. — (Schäffer fotó felvétele, Rákóczi út 8.)

Macosz uzsora

A Pesti Izr. Hitközség az idén kétféle árú macoszt készítettett a hitsorosok számára.

Természetesen *tradícióból*...

T. i. midőn őseink kivonultak Egyiptomból, az udvari tanácsosok és kormányfőtanácsosok már akkor is finomabb lisztből készült kovásztalan *kenyeret* ettek...

Szívbemarkoló az az ujítás, amelyet kizáróan a nincstelenek érdekében csináltak meg.

Eddig ugyanis hosszas könyörgés és igazoltatás, hetekig tartó lótasfutás és sorbanállás után családonként 2 kg. macoszt adtak — *ingyen*.

Az idén már 3 kg.-t adnak, — különként *potom* 45 fillérért.

Ez pedig inkább többé mint kevésbé azt jelenti, hogy az inségesek-

től mindössze csak 50%-os hasznot szed a pesti *vallási és erkölcsi* testület...

Sekajach!...

Tábla- és tükörüveg

nagykereskedő

Ifj. WEISS GYULA
BUDAPEST,

V., Vadász-utca 29.

Telefon: 101—12, 101—13

Halottas ruhára nem varrnak zsebeket.

Tíz mérő szó hullott az égből a földre. Kilencet a nők ragadtak magukhoz (Talmud).

Fränkel-féle orth. kóser étterem

Fränkel-féle orth. kóser vendéglő étterme
(VII., Károly király körút 3/a)

A Dohány utcai zsinagógával szemben van.

A stilszerű Mógendóvid alakú csillár szinte áhítatos fénnel árasztja el a köralakú éttermet.

A boltíves benyílások falain lévő modern égőtestek meghitt fénye olyan érzést vált ki a vendégből, mintha saját otthonában volna.

Pazar berendezés. Minta tisztaság.

Fränkel, a tulajdonos, egyáltalán nem vendéglős típus, családfelei melegséggel fogadja a vendégeket.

Izletes ételek. Kiváló italok.

És emellett mérsékelt polgári árak.

Budapest büszke lehet erre az étteremre, amilyen *egyetlen metropolis sem dicsekedhetik.*

Jobb egy jó feleség a pokolban, mint egy rossz a paradicsomban.

A balszerencse könnyen jön és nehezen távozik.

Cseh-szlovák költők magyar sikere

Mult havi számunkban beszámoltunk arról, hogy B. Balogh Vilma kezdeményezéséből alakult irodalmi társaság összejövetelén Straka Antal sajtóattasé a háború utáni csehszlovák költők műveit ismertette.

Ujabb felkérésre március 11-én ismertette Masa Halamova, Pisa Halas, J. Wolker és Jean Carek alkotásainak remekeit a legkiválóbb magyar költők fordításában.

Az előkelő közönség osztatlan tetszéssel honorálta az élvezetes előadást.

Az előadásokból Fr. Halas „Az anya” című versét lapunk más helyén közöljük.

חמץ וצוקור - CUKOR

az orthodox hecsherre reflektáló hit-hű hazai zsidóság részére ezévből is
Központi Irodánk irányítása mellett készült.

Ezt a felragasztott 1934. ÉVI DÁTUMMAL

jelzett vignetták tanúsítják.

A cukor gyártása ezévből is a Selypi Cukorgyár R. t.-nél (Budapest, V., Zrínyi-utca 14.) történt, Silberstein Dávid váci főrabbi vallási felügyelete alatt.

Központi Bizottságunk rabbikollégiumának vallási döntése szerint, az orthodox hívek csak olyan kereskedőknél szerezhetik be Sel Peszach-cukor szükségletüket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árusítanak, nehogy az esetleges elcserélésből, vagy összekeveredésből vallási tilalomszegések keletkezheszenek

Budapest, 1934. évi február havában.

A magyarországi autonom orthodox izraelita hitfelekezet Központi Irodája VI., Eötvös-u. 19.

Negyvenes évek zsidó mozgalmaiból

A mult század negyvenes éveinek magyar zsidósága: kulturtörekvéseiben és társadalmi munkásságában tudatos akarással és tervszerű célkitűzéssel támogatta a szabadelvű politikusok zsidóvédő eszmeharcát. Nemcsak az egyetemes magyar kulturterületeken küzdött lendületes akaraterevel, hanem a zsidóságon belül is bő anyagot nyújtott a magyar szimpátiának. Ma, amidőn a magyar zsidóságot méltatlanul irányzatos vádak érik, nem lesz érdektelen néhány kevésbbé ismert mozzanatot teleleveníti a negyvenes évek zsidó mozgalmaiból.

A magyarosító egyeslet

A honi izraeliták között a magyar nyelvet terjesztő pesti egyeslet megalakításának gondolata már 1844-ben felvetődött. A liberális magyar sajtó örömmel üdvözölte a korszerű vállalatot. S amidőn 1846-ban az egyesület alapszabályszerűen működni kezdett, általános lett a meggyőződés, hogy a jeles egyeslet céljainak „melyeket az idő s nemzet kívárságát megértő derék pesti izraeliták maguk elé tűzének”, csak sikert és virágzást lehet kívánni. Az egyesület programja konkretizálta a magyar zsidóknak évek óta kifejezésformát kereső gondolatait. Terjesztették a magyar nyelvet és irodalmat, minden zsidó magyar hirlapot tartott, magyar könyvtárt rendezett be, szállásán kizáróan magyar nyelven társalgott; felolvasásokat rendeztek magyar klasszikusokból s a szépművészetek és hasznos tudományok köréből. Támogatták a zsidó magyar írókat munkáik kiadásában és megjutalmazták a magyar nyelvben kitünő ifjakat. Az egyeslet háromszáz taggal alakult meg és szemé-

**JÖN
A HUSVÉT!**
**RITUÁLIS
HÁZTARTÁSBAN
HUSVÉTKOR
NÉLKÜLÖZHETETLEN**
A
כשר Ceres
**100%-os
TISZTA NÖVÉNYZSIR**

GYÁRTJA.
HUTTER és LEVER R.T. BUDAPEST

1/4 kg ára 50 fillér

lyenkint évi négy forint tagsági díjat szedett. A közgyűlés *Jakobovich Fülöpöt* választotta meg elnöknek. Az egyesület működési köre egyre szélesbedett, hatása mind jótékonyabban tükröződött. Munkásságának köszönhető az 1848-ban kiadott első magyar zsidó naptár, mely érdekes képet ad a negyvenes évek zsidó társadalmának időszerű problémáiról.

A „Honderü” és a zsidók.

De nemcsak a fővárosban mutatkozott ily határozott törekvés a magyarosodás felé, vidékről is hasonló állásfoglalások hírei érkeztek. 1843-ban a trencsénmegyei bicsei és kliniki hitközségek iskoláiban a magyar nyelv tanítására több órát fordítanak. A „Honderü” szíves megjegyzéssel kíséri a hirlapi közleményt. „Bár minden közönségek csak annyit is tennének a nemzetiesedés körül, mint a Judafaj! Ha nagyobb városainkat kivesszük, általában magyar szimpiatiák azok, miket Izrael szívében a fölébredt nemzetiség szelleme élesztett. Mig az illyrek szláv, németeink pedig és szászaink német nemzetiségről álmodoznak, addig a magyar honi zsidóság kiszámítván mindazon erkölcsi és anyagi hasznót, amely a magyar nemzetiséggeli összeolvadásából számára keletkezendik, neki fog s szembetűnő gyorsasággal magyarosodik.” Egyébként a „Honderü” a legelenyészőbb jelenséget is megragadta, hogy kifejezze őszinte zsidóbarát érzelmeit. Akár az izraelita főiskola vagy a Rombach-utcai kisdedóvó intézet, vagy akárcsak *Eibenschütz úr* nevelőintézetének növendékeiről emlékezik meg *Petrichevich Horváth Lázár* lapja, következetesen kiemeli, hogy a magyarosodás minden elem közül a zsidók közt halad a legrohamosabb léptekkel előre.

A zsidó medikusok

Említésre méltó, miként kapcsolódtak bele a magyarosodási mozgalmakba a magyar egyetem zsidó sebész-növendékei. Fáklyásmenettel és zenével tisztelegtek *Bugát Pál* orvoskari dékán előtt és „egy három izraelitából álló küldöttség által” fejezték ki óhajtasukat, vajha megszűnének a tudományokban a soknyelvűség és mihamarabb a nemzeti nyelv foglalná el megillető helyét.

Tömörülés az uzsorások ellen

A magyarságnak tehát nem lehetett panasza a zsidók nyelvi törekvései ellen. Annál kevésbbé, mert a magyar zsidóság nemcsak nyelvi magyarosodásával szolgált rá a mind gazdagabban jelentkező érdeklődésmegnyilvánulásokra, hanem azzal a törekvésével is, melynek egy célja volt: lefejtetni a magyar zsidókról a visszatetsző jelleget. A

Angol, francia uridivat
fehérmű- és kalap-
különlegességek

Schulzer és Schwimmer

Budapest, VI., Andrásy-ut
47. szám. Telefon: 14-5-99

magyar társadalom nem láthatott megvethetőbb jellemkomplexumot, mint a zsidó uzsorás alakja. A zsidó uzsorásokban, akik leginkább a *hajhászoknak* nevezett ügynökök voltak és számuk 1847-ben, egyedül Pest városában, 158-ra emelkedett, az antiszemiták valósággal a zsidó egyéniség megtestesülését látták. A hajhászlól, aki ott él a vendégfogadóban, az árverésen, a gyapjuvásáron és a csődperekben, aki tőkét szerez magának és uzsoráskodik, még az irodalomban is komoly megvetéssel és sértő gúnnyal szóltak. Kigyószemű, mulattgöndör Dávidnak, Magyarország szebb jövője orgyilkosának, a moráltalan népcsoport tagjának nevezték őket. *Nagy Ignác, Gaal József, Bernát Gáspár* novelláikban festik a valóságnál rútabbra a zsidó uzsorás figuráját, *Szigligeti Ede* pedig színművében állítja pellengérre. A magyar zsidóságot tette serkentette ez a hang, gúny és megvetés. 1846-ban társulatot alapítottak, melynek tagjai arra kötelezték magukat, hogy azzal, akit egyszer uzsoráskodási bűnön kaptak, minden érintkezést kerülnék, vele nem társalognak, semmiféle körben maguk mellett meg nem tűrik, szóval: „a megvetés és utálat tárgyává teendik”.

A zsidó eskümintá

Ugyanebben az esztendőben Pest vármegye jegyzőkönyvi dicséretben emlékezett meg *Brill Izrael* pesti rabbinak a magyar nyelv terjesztése körül szerzett érdemeiről. Ugyanis Brill rabbi a vármegye felkérésére, jóllehet a magyar nyelvben csekély jártassága volt, a legnagyobb készséggel szerkesztette meg magyar nyelven a zsidók számára megállapított törvényes eskümintát. Ennek az eskünek szövege alapján 1846 júliusában „hiteltetett” meg egy pesti zsidó első ízben magyarul.

Az aradi polgárórhad

Petőfi márciusi cikkének „*jött-ment idegenjei*” már két évvel negyvennyolc előtt hitetlenkedtek, hogy vannak becsületesebb emberek is, „*kik nem a szennyos önérdék rabszolgái, hanem a tiszta igazság és humanizmus barátai*”. Arad városának zsidó lakosai már 1846-ban egy minden tekintetben jól szerkesztett és közjogi szempontból értelmesen indokolt folyamodványt nyújtottak be a városi választmányhoz, melyben a polgárórhadba való felvételüket kérték. A választmány hosszas vitakozás után a kérelmet elvetette, azaz „*a minden jóra, szépre oly szíves készséggel hajló izraeliták azon okból, hogy az aradi polgárok nem akarnak elsőként lenni polgárjogok osztogatásában, nem ítéltettek méltóknak a magyar polgárórhadba felvételre*”. „Az egyiptomi sötétségben tapogatózó aradi urfélék” ezzel a határozattal bebizonyították, hogy nincsenek tisztában a jog és kötelesség eszméjével. Joggal méltatlankodott *Pogány Elek*, az aradi tudósító: „*Szállja meg önöket, ha nem az igazság, legalább a méltányosság anyyala, gondolataik tatárországában pedig, hol úgy látszik jelenleg tökéletes éjjél van, ha nem nappalodik is, adja ég, valahár legalább hajnalodjék!*”

SIRKÖVEK

Városi üzlet: Budapest, VII.,
Károly-kr. 3/c. Dob-u. sarok
Telefon: 34—9—95.

PFEIFER ÉS HESZKY

kőfaragómesterek sírkőraktára
BUDAPEST, X., Ujtemetőnél.

— Telefon: Kőbánya 75—71 —

Személyi ügy - és mégis közérdek

Ujvári Péter, a magyar zsidó irodalom legnagyobbja, a legsivárabb anyagi körülmények között tengette életét. Csak a *legritkább* esetben jutott csekély hitközségi segélyhez.

Néhány évvel ezelőtt, éhségtől legyötörtén vitték őt a mentők a zsidó-kórházba, ahol meghalt.

Dr. Seltmann Rezső, az ifjú zsidó tudós éhségahalál elől az öngyilkosságba menekült.

Számtalan kirívó esetet tudunk, midőn tekintélyes zsidó írók és művészek önérzetesen *visszautasítják* a hitközség alig néhány pengős *lealacsonyító* segélyét.

Mult hónapban, lapzártakor kaptuk a meglepő hírt, hogy Vértess Emil előljáró közbenjárására a hitközség tekintélyes (kb. 100 becsületes hitestvér adóját kitevő) pauszát szavazott meg az *Országos Egyetértés* szerkesztője számára.

Helyreigazitások

A mult havi számban közöltük Holder József, híres jiddis költő, „Halleluja” című gyönyörű versét. Az alcímbe szedési hiba csúszott.

A helyes alcím: Bál Sem utáni zsol-tár.

*

A „Megtérő” cím alatt írtuk meg, hogy Schlesinger János, a külföldi diáksegélyező bizottság elnöke *havi* 100.— pengővel segélyezi a külföldre szorult, nyomorgó diákokat.

Tévedés.

A dúsgazdag elnök csak *évi* 100.— pengő befizetésére kötelezte magát.

Úgy látszik, a Sip-utcai kóvéd tőzsdén az elnöki címben erős a besszirányzat.

*

Decemberi számunkban azon ütköztünk meg, hogy az *Országos Iroda* el-

Az *Országos Egyetértés* szerkesztője a fővárosi zsidó közélet közismert vámszedője, visszaeső plagizátor, akit nem egy ízben leplezett le a sajtó, mint álkormányfőtanácsost és szélhámost.

Az *Országos Iroda* elnöki választása alkalmával ez a sötét ember *megrendelésre* támadta hátba Stern Samu udvari tanácsost, a hitközség érdemes és tisztakezü elnökét.

Néhány hónappal azelőtt pedig egyik vezetőfőrabbi hozta nyilvánosságra az O. E. szerkesztőjének sajtó-betyárkodását.

A mult héten a *Cosulich* hajózási társaság *zsarolás* miatt jelentette fel az *Országos Egyetértést*.

Ma, ebben a vigasztalan gazdasági helyzetben, midőn mindenki, de különösen a zsidóság, valóságos közelharcot folytat az étellel, nem tartjuk megengedhetőnek, hogy a hitközség vezetősége az adózók keservesen befizetett adófilléreiből teljesen indokolatlanul támogasson olyan embert, aki erre *mindenképpen méltatlan*.

nőke nem jelent meg a Goldziher-szoba felavatásán az Akadémián.

Most megtudtuk az okot.

Az elnök urat mellőztetés érte. Nem kapott meghívót az ünnepélyre.

Persze-persze!... A m. kir. Akadémia nem a vagyoni cenzus alapján küldte szét a meghívókat...

*

Az 1933 évi juniusi számban „Cél szentesíti a szalonnát” — címen megirt cikkünk némi helyreigazításra szorult.

A nyomozó hatóság ugyanis megállapította, hogy Guttman Adolf hitközségi főellenőr nem rejteget szalonnát a zsebében és szabályszerűen teljesítette kötelességét s így az ellene emelt vádat, mint alaptalant, elejtette a kir. Ügyészség.

Jobb a zsidó szív pogány fejjel, mint a zsidó fej pogány szívvel.

Ész, szerencse nélkül olyan, mint a csiszolatlan drágakő.

Jobb a jó ellenség, mint a rossz barát és jobb a jó szomszéd, mint a rossz rokon.

Max Brod (Prága):

Két politikus csizmadia beszélget

Két politikus csizmadia a mi népünk-ből rólunk beszélget.

I. Sokat gondolkoztam, míg rájöttem, hogy nincs semmi értelme zsidó politikáért síkra szállni... A mi nemzetségünk pusztulásra van ítélve és pusztuljon is el...

Degenerált, nem teremnek benne igazi férfiak... Megérdemli sorsát... Még a kis ujjamat sem mozdítom érdekében.

II. Magam sem értem, miért kellene védeni a zsidóságot? Az maga védi meg önmagát. Az a nép soha nem pusztulhat el... az eszme, melyen épült, örök. Ha egyetlen egy zsidó se lesz a földön, ez mégis élni fog... eszméit átveszik más nemzetek és az marad, amíg a földön ember lesz!

De különben, ez a nép viharezett, ezerszerte okosabb, mint összes ellen-ségei... Magam is úgy vélem, felesleges fáradság volna még egy szó is az érdekében!

*

Kétféle antiszemita van.

Az egyik elismeri, hogy mi, zsidók, nemzetet alkotunk, azonban a legtöbbször (nem éppen hízogó indokolással) elzárkózik tőlünk.

A magasabb fokú, az nem ismeri el a zsidót népként.

Minden egyesét önállóan üt, amellett azonban minden egyért valamennyiünket tesz felelőssé.

Igaz, nem ismeri el zsidó nemzet voltunkat, csupán egy vonatkozásban: Tegyük egy nemzet kötelességeit, de ne követeljük egy nemzet jogait.

Az asszimilánsok még ezeknél is rosszabbak.

Ezek nem kívánnak semmiféle nemzeti elismerést.

...„Igazatok van, elismerünk minden kötelezettséget, lemondunk minden néven nevezendő jogról, csak engedjetelek élni, csak ne vegyétek el tőlünk kised üzleteinket!

Lakos András:

A szabadság születése

Dacos tűz lobbant Egyiptom éjén,
Vad lázadást érzett a szíve mélyén,
A gond s a robot néma rabszolgája,
Fáraók ostora hogy lecsapott rája,
S magasán, mint a szilaj képzelet,
Szent Sas keringett Pitom s Ramses felett.
S az elnyomott nép feltekintett rája
A napfény, a szabadság madarára
S szent lázongást érzett a szíve mélyén,
Dacos tűz lobbant Egyiptom éjén:
A nép széttépte a járomkötelet
S a Sas büszkén keringett egy szabad nép felett.

של פסח Husvétí árut

az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvétí áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész évén át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvétí áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvétí árut

tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyasztathatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postafiók 5.

Telefon: 68-8-45.

Az anya.

*A méhvíz és az éj, mely sorsom adta
és őrzött, már nincs sehol és
a köldökzsinórtól rég elszakadva
s mindentől, ami születés,*

*békét csak új kuporgásban találok,
melyben az álom szíve ver
és a véges gondolatban az álmot
a fény idő ragyogva oltja el.*

*Messzesóvárgó érzékek kutatva
Minden egységét keresik:
csillagsereggel így szállok valami*

Napba,

hol az Egyetlenegy lakik,

*majd visszahullok és éj főd, mint
születésem
előtt a meztelen azúr.*

*Nem glóriás öröm nekem, hogy haza-
tértem,*

oly csend zivaja súlyosúl

*fiatal szavaimra, melyek a
vér titkát dadogják reménytelen:
hogy kísért bennem a halott anya,
kire már nem emlékezem.*

Fordította: Szabó Lőrinc.

Rejtvényversenyünk győztesei

Az 1934. februári számban megjelent „Nóé galambja” című rejtvényt a következők fejtették meg helyesen és részesülnek jutalomban:

Richtmann Mózes tanár, Budapest VI.,
Rökk Szilárd utca 26.

Hamlet Lili Reghin, Románia.

Fixel Dániel Reghin, Románia.

Krotz Edith Medias, P. Reg. Ferd. 20.

Haas Béla Oradea, „Népk” kiadó-
jában, Str. Josif Vulcan 4.

Stern Pál Siml. Silvániei, Románia.

Stern Ilonka Sighet, Pomicultur.

Gál Endre Bezdán, Jugoszlávia.

Werner Mórné Bratislava Csehszlová-
kia.

A RUSZINSZKÓI ORSZÁGOS ELNÖK NEMES AJÁNDÉKA.

Ruszenszkóban, még a legboldogabb időkben is mostoha viszonyok között élt a lakóság.

Ma megsokszorozott erővel kell dolgoznia a jótékonyagnak, hogy a teljesen nincstelen embereket az éhhalál elől megmentse.

Az uzhorodi zsidó népkonyha ezidő szerint 4—500 személyt gyámolít.

Gelb Mártonné, a népkonyha elnöknője, Kovács Aladárné alelnöknő és Kovács Mórné, a nőegylet elnöknője valósággal vállvetve versengenek azért, hogy a szűkölködőket mennél bőségesebben láthassák el és nélkülözéseiket enyhítsék.

A közelmúltban Rozpál, Ruszenszkó országos elnöke tekintette meg a zsidó népkonyhát. Könnytelt szemmel dicsérte meg az intézmény vezetőit és a látottak hatása alatt egy vagon rozst ajándékozott az ot-tani zsidó népkonyhának.

A MICHALOVELI WIZO

nívós gyermekelőadást rendezett, amelynek keretében dr. Neumann Miksáné az *Uj Ut*-ból olvasott fel szemelvényeket nagy sikerrel.

Az anyagi és erkölcsi eredmény *Ehrenfeldnét*, a Wizo elnöknőjének agilitását dicséri.

*

A német zsidóság, amely örömtáncot járt, amikor az Óshaza: Erec Jisraél kapui megnyitak előtte, most azt kéri a palesztinai kormánytól, hogy engedje meg a reformtemplomnak felállítását, ahol vasárnaponként fedetlen fővel német nyelven imádkozhassanak.

A kancsukát csókoló beteg zsidó-típus nem ismeretlen előttünk...

*

A budapesti orth. hitközség a boldogult dr. Pápai Márton helyére Stern Hermant választotta meg hitközségi főtítkárnak.

Stern Herman megválasztását helyesléssel fogadták, mert hosszú éves érdemes működése révén általános szeretetet és tiszteletet vívott ki.

Dávid király ~ árja

Hát ez nem volt éppen könnyű munka.

De meg kellett csinálnom. A fajteóriák ugyanis már a nagy háború előtt is burjánoztak Németországban. A németek ugyanis mindig súlyt helyeztek arra, hogy bebizonyítsák a világnak, hogy ők magasabb rendű faj, hogy ők „Herrenvolk”.

Párhuzamosan ezzel a nyavalyájukkal halad az a másik betegségük, hogy bebizonyítsák, miszerint a zsidó alacsonyrendű faj. Ugyanis felsőbbrendűségünk bebizonyítására a legegyszerűbb mód, hogyha arról, akihez hasonlítjuk magunkat, bebizonyítjuk, hogy ő alacsonyrendű.

Ment is ez a dolog egészen jól, be volt már bizonyítva minden.

A németek magasrendűsége már olyan világos volt, mint az egyenlítő felett déli tizenkét órakor az afrikai nap.

Csak egy nehézség volt mindig: egy óriási szikla: egy nyomasztó árny, a nazaréthi Mester. Mert bárhogy is forgatjuk a dolgot, az mégis csak kemény dolog, hogy zsidó legyen Isten és hozzá még Németországban is!

Arra még a németek sem mertek vállalkozni, hogy a nazaréthi Mesterről bebizonyítsák, hogy alsóbbrendű, ez már túlsok lett volna a német tudományosságból. Viszont valamit kell csinálni, mert olyan kontraszttal mégsem lehet élni, hogy a zsidó alacsonyrendű faj és mégis ebből a fajból származott legyen a Megváltó.

Az illusztris Houston Stewart Chamberlain — akinek tényleg sikerült a fenti recept alapján bebizonyítani, hogy a német magasabbrendű faj, a zsidó pedig magától értetődik alsóbbrendű (Notabene, maga a fenti recept is magától az illusztris Houston Stewart Chamberlain-től származik) — e kérdést úgy oldotta meg, hogy: tekintve, hogy a nazaréthi Mester nagyon magas erkölcsi nivót mutat, nem tételezhető fel tehát, hogy zsidó lehetne, mert ilyen magas erkölcsi rangra csak árja képes.

Tehát a Megváltó árja.

Ez tehát már a XIX. században el volt intézve. Nem csinált ebből senki kázust, hiszen a Chamberlain könyvét nem olvasták mások, mint zsidók, azoktól pedig igazán nem kell félni.

Zsidónak mondhat sz, amit akarsz, — a legrosszabb esetben sem fog egyebet mondani, minthogy helybenhagyja. De másutt támadt a veszedelem! Itt van a katolikus egyház! Az egyházzal pedig nem lehet olyan könnyen végezni, mint a szorongó zsidókkal.

Rendkívüli kedvező alkalom

perzsaszőnyegek, antik butorok és műtárgyak vásárlására.

Hosszúlejáratú terhes üzletbárszerződésünk hatálytalanítása végett háztulajdonosainkkal perben állunk.

Hogy a per eldőlteig is eleget tehessünk kötelezettségeinknek, árainkat tetemesen leszállítottuk.

ANTIKART R. T. Dob- és Kazinczy-utca sarkán,

Igaz, hogy a nagy háború előtt a katolikus egyház sem foglalkozott a dologgal.

Tudott róla, de szuverén megvetéssel kezelte az egész ügyet. Azonban Hitlerék hatalomrajutása után megváltozott minden! Chamberlainról ugyanis még fel lehet tételezni, hogy faji teóriáival csak főzni akarta a németeket, de Hitlerék mindent véresen komolyan vettek.

Hitlerék egyenesen belevágtnak az egyházba és a vallásba, hangoztatván, hogy ők nem fogadnak el olyan religiót, amelynek istensége zsidó.

Hitlerék már nem azt mondják, hogy „Los von Rom”, hanem „Los von Christentum”, gyerünk vissza a Hühnengräberek közé, éljen Wotan, nekünk olyan isten kell, aki made in Germany.

Ez aztán a katolikus egyháznak már sok és keményen száll szembe a szenvedélyektől elvakult germánok pogányfanatizmusával. „A német nemzet nevelője” Rosenberg Alfréd a chamberlaini tételen túl még külön érveket is talált a nazaréthi Mester árja volta mellett.

Rosenberg — nagyon helyesen — így gondolkozik: Galileában alig laktak zsidók, de túlnyomórészt árják. Tehát a Megváltónak is árjának kellett lennie.

Jó, jó! Csakhogy feláll Faulhaber müncheni érsek, a mai Európában bizonyára a legimponálabb bátorságú ember, aki még a szennyes düh orkánjában is, amely a mai Németországot elönti, mer nyíltan az árral szembeszállni és nem mondja, hogy Rosenberg Alfréd tudatlan fráter, (ilyesmit egy főpap nem mond, csak gondol), hanem azt mondja, hogy a Rosenberg nézete alaptalan, mert hiszen a Megváltó nem is született Nazarethben, hanem Judeában, Betlehemben, Jeruzsálem közvetlen közelében, a törzsökös zsidóság körében. Tehát a nazaréthi Mester zsidó és Dávid király véréből származik.

Mivel e sorok zsidóknak íródnak és zsidók olvassák azokat, meg kell magyarázni, hogy itt a dolgok mélyében súlyos, nagy horderejű kérdéssről van szó. Ugyanis a katolikus egyház egyik legerősebb elvi pillére az, hogy a nazaréthi Mesterben a Messiás megérkezett. A Messiás azonban csak az lehet, aki Dávid király véréből származik. Az egyháznak tehát minden erővel ragaszkodni kell Jézus zsidó voltaához. Mert ha ez a hit — ami egyébként tény — megdőlné, az egyházat oly súlyos elvi csapás éri, amely az egyház tekintélyét a hívők szemében megingatja. Az egyház tehát ebben a kérdésben nem engedhet.

Azonban a katolikus egyház ma az egyetlen hatalom Németországban, amelytől a Hitler-rezsim fél, mert ő az egyetlen, aki a Hitler-rezsimmel szembe mer szállni. És mivel az egyház nemzetközisége nem olyan frázis-nemzetközi-

Braun Gyula

משך **mészárszéke**
Ul., Aradi-utca 43.

Allandóan elsőrendű friss
husok legolcsóbb napi áron.

**Figyelmes és elő-
zékeny kiszolgálás**

I

N

G

Férfi fehérneműek

mérték szerint is
gyári árban

Balázs-nál

BUDAPEST,
VII., Kazinczy-utca 28

ség, mint az Internationale, Hitleréknek tartaniok kell az egyháztól az egész nemzetközi politikai mezőn is.

A stratégiai helyzet tehát a következő: Hitlerék tartanak az egyháztól és nem merik e kérdésben ingerelni, másrészt nem engedhetnek a Megváltó árja voltából, mert ha a Megváltó zsidó, akkor megdől a zsidók alacsonyrendűsége, ha pedig megdől a zsidók alacsonyrendűsége, akkor megdől a németek felsőbbrendűsége. A németek ugyanis csak azért és annyiban felsőbbrendűek, amennyiben a zsidók alacsonyrendűek. Ebből a kutyaszorítóból vágj ki minket Reventlow! . . .

Kivágják őket. Ha nem is Reventlow, hanem a faji szaktudós Günther. Günther a legújabban megjelent tudományos művében „Die kleine Rassenkunde” (ugyanis van grosse Rassenkunde, mittlere Rassenkunde és kleine Rassenkunde, — lesz még minimale Rassenkunde is!) bebizonyítja, hogy

Dávid király árja!

A kérdés tehát meg van oldva. Az egyház többé nem kifogásolhat semmit, mert hiszen a Messiás Dávid királytól származott, így a nazaréthi Mester mégis csak árja marad. Így kidőlven az egyetlen oszlop, amely a zsidók alacsonyrendűségébe vetett hitet megingathatná, a zsidók maradnak jogerősen alacsonyrendűek. És mivel a zsidók alacsonyrendűek, a németek felsőbbrendűsége azonnal eklatánssá válik!

A németektől igazán nem vitatható el, hogy árják. Meg is látszik rajtuk!

Korein Dezső:

Városatyai mozaik.

Mikszáth Kálmán megállapítását, „az az antiszemita, ki kelleténél jobban gyűlöli a zsidót” gyakran felhasználtam keresztény politikai barátaimmal szemben.

Ezért még filoszemitának mutatkozott barátaim neheztelését is magamra vontam.

Mégis nagy palóc barátom fenti szellemes véleményét becsületesnek tartva, azt a felekezeti differenciák világában szintiszta igazságnak fogadtam el. E tekintetben éppen ezért csalódás nem érhet.

Szeretem azonban a kérdés élet a derű és nevetségesség fegyvereivel tompítani, mert egy kitűnő francia író szellemes mondása szerint: a nevetségesség öl.

Néhány ily derűs epizódot eleveníték fel városatyai praxisomból.

*

Egy ízben felkeresett egy hitsorsosom rokona és arra kért, hogy hozzátartozóját, aki már huszonöt éve a Vásárpénztár tisztviselője, és állását az új rezsim felmondta, segítsem vissza kenyéréhez.

Közös demarsot intéztünk ez ügyben a kerület kitűnő prépost-plébánosával a hatalmas elnökgazdagtóhoz, a kurzus egyik hirhedt apostolához.

Az elnök rendkívül szívélyesen fogadott benünket és zsöllyével kísért meg.

A présposzt nyomban bele is süppedt a finom bőrfotőjbe, én azonban állva maradtam.

Az elnök kérdésére „miért nem parancsolsz helyet foglalni”? jó zsidó módon kérdéssel válaszoltam:

— Szabad itt már leülni kegyelmes uram?

— Hogy gondolod?

— Hát pár évvel ezelőtt elég udvariatlanul azt hirdetted, hogy zsidóval nem ülsz le egy asztalhoz, valószínűleg azóta revideáltad álláspontodat.

Mire ő zavarodottan mentegetődzött, de végül — ami mégis a legfontosabb, — hitsorsorosunk megmaradt állásában.

Később megtudtam, hogy pártfogoltam nagyot hall.

Már most nem tudom, azért maradt-e meg állásában, mert a prépost és én közbenjártunk, vagy pedig, mert a Vásárpénztár újabb vezetősége csak olyanokat tűrt meg állásában, akik vagy semmit sem látnak vagy pedig semmit sem hallanak...

*

A főváros egyik antiszemita országgyűlési képviselője, aki kelleténél jobban gyűlöli a zsidót, egyik délelőtti parlamenti gyűlésben izgató beszédet mondott a zsidó fajról, annak biológiai és egyéb különlegességeiről, a jellegzetes zsidó orrokról stb.

Ugyanaznap délután találkoztam vele a főváros közgyűlési termében, másik három tekintélyes keresztény várospolitikus társaságában.

Kissé túlfűtött Makkabeus temperamentummal elébe álltam és kérdeztem:

— Mondd kérlek, mi kifogásod van az orrom ellen?

— Ugyan — mentegetődzött barátom — én nem Baracs Macellt vagy téged gondoltam, hanem a galiciánereket...

— Kikérem magamnak a vállveregetést — mondtam — jegyezd meg magadnak, én minden zsidó orral teljes szolidaritást vállalok.

Ezzel sarkonfordulva a többi három úr hangos kacagása mellett ott hagytam a képviselő urat a faképnél...

*

Érdekes felekezeti kérdésben valakinek ajánlatára hollandus könyvet kaptam szép levél kíséretében a kalocsai érseki helynöktől.

Ezt a könyvet a többi hitfelekezetek vezető várospolitikusai is kézhez kapták.

Wolff Károly, a keresztény-párt vezére a közgyűlési terem egyik sarkában a könyvről beszélgetett velem, midőn egy plébános városatya mosolyogva közeledett felénk és a következő módon üdvözölt bennünket:

— Ez azután szép látvány!... A kereszténypárt illusztris vezére és a legvallásosabb zsidó városatya mily megértően társalognak. Kár, hogy nincs itt egy fotóriporter, aki ezt a kedves képet megörökítené.

Mire én a következő választ adtam:

— Miért csodálkozik ezen főtisztelendő uram? Hisz ön ismeri a próféta mondását a messianizmusról: „És lesz en az idő, midőn a farkas (itt a vezérre mutattam) a gödölyével fog játszadozni”. Ugy látszik, hogy már hála a Mindenhatónak, ezen látomás vizeibe evezünk...

*

Midőn Lindberg átrepülte az óceánt, a főváros közgyűlésén elnöklő főpolgármester megnyitó beszédében a székesfőváros közönsége nevében üdvözölte a levegő hőst.

Feszült figyelemmel hallgatták a városatyák a magyar lord-mayor lendületes szónoklatát.

Én a szélsőjobboddallal szemben ültem és kíváncsi voltam a keresztény-párt tárgyilagosságára. A főpolgármester beszéde alatt halkan átszóltam a kereszténypárti városatyáknak:

— Hát ehez mit szóltok?... Ugye mit tud az a szegény tatai zsidó özvegyasszonynak, a Lindbergnének fia?... Most azután tapsolhattok!...

A jobboldali városatyák egymásnak adták tovább megjegyzésemet és elképedve hallották ezt a „leleplezést”.

A főpolgármester dicshimnuszát a közgyűlés nagy többsége tapsolva fogadta, csak a szélső jobboldal antiszemita érzelmeihez következetesen, némán és fagyosan ülve maradt. A szünetben a csodálkozó főpolgármester az urakat érthetetlen magatartásuk miatt kérdőre vonta.

A pártvezér kijelentette, hogy ő k bizony nem tapsolnak zsidónak.

— Hát ezzel a viccel ki ültetett fel benneteket? kérde a főpolgármester.

— Korein Dezső, a főzsídó, ő pedig ezt legjobban tudja.

*

A kedélyesség és malicia fegyverei gyakran jobban hatnak, mint a rideg fellépés. Az ilyen és hasonló derűs epizódok reflektorként rávilágítanak az antiszemitizmus alaptalanságára és lehetetlenségeire.

Jakober Eduard (Mukacevo:)

Élhetünk-e istenhit nélkül?

Életünk és civilizációnk egyik legkényesebb kérdését, az emberiség évszázados, legfájdalmasabb és legtitkosabb problémáját vetette fel egyik beszédében a híres német-zsidó író, Franz Werfel: „Élhetünk-e istenhit nélkül?” Ezen tárgyról tartott beszéde nyomtatásban is megjelent és meglehetősen nagy feltűnést keltett a magyar könyvpiacra.

„Vannak fontosabb kérdések” idézet, Mauthner Frigyesnek a Filozófiai szótár „Isten” című fejezetéből, képezi a kis könyv mottóját. Ha a kérdés az emberiség egyik legfájdalmasabb kérdése, úgy ez a kérdés nekünk, zsidóknak még ennél is többet jelent. A zsidóknál a vallás és nemzet közötti határvonalat annyira nehéz megjelölni, hogy nekünk különös érdeklődéssel kell kérdeznünk: Élhetünk-e istenhit nélkül?... „Vannak fontosabb kérdések”, de ez nálunk a kérdéseknek talán egyik legfontosabbja, mert, melyik nép sűrítette belé egész világszemléletét, hitét, nemzetiségét annyira az Írásba, a Tanba, mint a zsidó? Az élhetünk-e istenhit nélkül kérdése nálunk a „lenni vagy nem lenni” szerepét játssza, mert az istenhit tartott fenn bennünket a népek között kétezer év folyamán...

Franz Werfel hitvallást tesz az istenhit mellett és igaza érdekében az isteniek belső felismerésével „a világ értelmezése az ember által”, továbbá „a világ értékelése az ember által” érveket sorol fel. A hitetleneknek, az orosz és más „bezbozsnikoknak” azt mondja: Ha nem dönthet az igazság, úgy dönt a szépség...

Hitvallása, amely nemcsak vallási, hanem politikai hitvallását is képezi, szembeállítja Werfelt a modern világnézeti áramlatokkal, így a kommunizmussal, nemzeti szocializmussal is.

„A kommunistát semmiféle érv nem tudja megtéríteni, a kommunista hitrajongó. És ez is bizonyítékul szolgál számunkra, hogy a kommunizmus tudományos álarcban járó hitpótlék, közgazdasági álarcban járó primitív herézia.” De, éppen úgy mint a kommunizmust, így a nacionalizmust is „valláspótléknak” tartja Werfel. A nacionalizmusnak könnyű betölteni a valláspótlék szerepét.

Meglehetősen költségmentes effektus, hiszen az egynemzethez tartozás érdeme csak attól függ, hogy az ember megszülessék. Ha valaki semmi is, valahová mégis illetékes. A nacionalizmus az élettani illetőséget erkölcsi értékkel emeli. Illetékmentesen adományozza az egyénnek a hősiesség érdemkeresztjét népének minden történelmi győzelméért és nagyszerű cselekedetéért... Werfel így „elintézi” a kommunizmust, nacionalizmust, technikát, mindent, amire mi olyan büszkék vagyunk — az istenhitért. Werfel nemcsak „bizonyítani” akarja a felsőbb hatalom, az isten létezését, hanem szembeállítja a hitetlenséget a hittel. Két világ...

„Két világ közt választhatunk. Az egyikben nincs értelem és érzék, mert érzék és értelem csak pusztá antropológia és önkényes theologia, amelyet nem mi hozunk ki belőle, hanem beleviszünk...” Ime az egyik megoldás, vagy megnevelés, amelyet választani lehet...

„Ettől a másik világ mindenek előtt abban különbözik, hogy az érzék és érték világa.”

„Ha amaz azt hirdeti „jólétet mindenkinek”, úgy ez: „boldogságot és örömet mindenkinek”...

„Az Istenben való bosszú, az emberben való megbosszulással végződött, egyéniségének, individualitásának kipusztításával”, írja Salom Asch egyik vallásfilozófiai művében, hol a „hitetlen periódus lezáródásáról” beszél. Ennek a hitetlen korszaknak vége. Ma belátják, és ez a belátás napról-napra szélesebb köröket vonz magához, hogy az istentagadás, az istentagadásnak mindenféle köntösökbe való bujtatása, vagy a kommunizmussal való pótlása, megfosztja az embert egyetlen privilégiumától — az egyéniségétől. Mert lehet az emberből fizikai munkát kipréselni, de nem szellemi, termelő erőket. Ha megint termelővé akarnak lenni, vissza kell térniük ahhoz, amit elvesztettek, az emberi, egyéni individuálitáshoz.

A szabad gondolat életében az emberi individuálizmus nem szűnt meg domináló szerepet játszani. A tudósok eltávolították, üldözték mint „természetellenes faktort”. Az ördögöt mindenféle ruhába öltöztették és így próbálták a „természetellenes faktort” becsempészni, amelyben mindig belébotlottak, ha a közelébe kerültek. A mai tudósok éppen olyanok, mint az amerikai zsidó emigránsok második nemzedéke. Apáik nihilisták voltak és állandó harcban állottak Istennel és királlyal. A második nemzedéknek nincs oka, hogy harcban legyen Istennel és királlyal. Nem mennek ünnepeikre, de „diskusszióra” se... A mai tudósok Istennel szemben minden előítélet nélkül állanak. Nem veszik számításba. Ezt a filozófusoknak hagyják, mert nem érik el. A mai tudomány faktumokkal foglalkozik. Az egész munkájuk, Istent égitünemény-

nek venni és az „egészhez” még hosszú út van. És, ha eléri (az anyagok összetételének teóriája) nem félnek bevallani: nem tudjuk. Talán igen. Minden esetre nem törekszenek, mint az előbbiek, mindenféle úton-módon őt az útból félretolni és oly mértékben bosszút állani rajta — a saját megsemmisülésükig...

Ezt bizonyítja a legjobban Franz Werfel legutóbbi beszéde... Valami felismerés ébred az agyokban: Nem élhetünk Istenhit nélkül. Az emberek legfeljebb „pótolják” a hitet esztétikanélküli és tökéletlen „hit pótlékokkal”...

H. Raabe :

A biboros beszél.

„Nagyobb haszna van a hazának az evangélium hű fiaiból, mint a harcias ősgermánokból.”

Faulhaber.

A harmincötéves főpap, ki már 10 évvel ezelőtt is hatalmas ellenfele volt Hitlernek, öt szónoklatot tartott az ószövetség azon vallási, erkölcsi és szociális befolyásáról, melyet a kereszténységre és a germán népre gyakorolt.

A templom, hol szónoklatait tartotta, zsúfolásig megtelt. A legközelebb eső két templomban hangszórók közvetítették a főpap beszédeit.

(Könyv alakban is megjelentek ezek a beszédek, melyekből ugyan tilos a sajtónak idézni, de német indexre mégsem merték azokat tenni.)

Szinte furcsa volt, hogy míg a protestánsok már rég felháborodva tiltakoztak a német újpogány irányzatnak bibliai támadásai, a katolikusok is, Faulhaber biboros is csak az év utolsó napján szólalt fel a biblia érdekében.

Ennek azonban meg van a magyarázata.

Míg ugyanis a protestáns vallások egyetlen bázisát, a bibliát, melyet a *Los von Moses* mozgalom kikezdett, addig a katolikusoknak egyéb szent könyvforrásaik is vannak, s így a mozgalom nem ártott a fundamentumnak.

Faulhaber tulajdonképpen a protestánsok érdekében beszélt, mint ő maga mondja:

„Kezet nyújtunk elszakadt testvéreinknek, hogy az ószövetség szent könyveit egyesült erővel védelmezzük meg.”

Faulhaber az ókori szent könyvek hatalmas tudósa.

Würzburgban, majd a strassburgi egyetemen tartott másfél évtizeden keresztül előadásokat az ószövetségi szentírásról.

Nem mint magasrangú egyházi férfiú, hanem mint szakember foglalkozik a kérdéssel.

Felhívja szakmabeli és dilettáns „kollégáit”, hogy ne hozzanak szégyent a német tudományra, mely alaposságánál fogva világsikerre tett szert! Ha tehát az ősgermánok viszonyairól írnak, kutassanak a forrásmunkákban! Óvakodjanak attól, hogy saját képzeletük vagy előítéleteik mese szüleményeivel álljanak a világ ítélőszéke elé.

Jól tudta, hogy a kútforrásokból kiderül, hogy Mózes népe nem uzsorások tömege, hogy ez a nép azok között, melyek a kulturának szolgálatokat tettek, a legelső közé tartozik.

„A Krisztus előtti korok egyik népe se dicsekedhetik oly sok kiváló férfiuval, mint ez a nép. S egy népnek sincs oly hatalmas írás sorozata, melyben az erkölcsi élet alapigazságai oly világosan és egységesen vannak kifejtve, mint Mózes 5 könyvében.”

Az ószövetség egyedül áll abban a vonatkozásban, melyet írásai a német szellem művelésére gyakoroltak.

A német hatalmas, halhatatlan alkotások, a Rolandlied, a Grallied, a Parsival, Walther v. Vogelweide históriája, Klopstock, Heider, Goethe, Hebbel művei tanúi annak, mily hatalmas befolyást gyakorolt az ószövetség a német szellemre.

„Ha az Ószövetséget megvetjük, hazugságban hagyjuk klasszikus íróinkat”.

— — Vagy a német klasszikusok, — tán zsidó befolyás alatt — tévedtek?!... — — Nem követelt-e a zsidó isten Ábrahámától emberáldozatot? Nem volt-e Jákob örökség szélhámos, József pedig gabona uzsorás? — — Nem erkölcstelenség-e a gyermekeket azzal oktatni a szülői tiszteletre, hogy hosszú életet nyerjenek azért?

Ezekre is felel a főpap.

„A sinai hegyi törvény Isten akaratából közli röviden, de valósen. Ez a tíz törvény minden család, község és állam talpköve... Tíz láng, amely örökké világító fáklyája marad az emberiségnek!”

A „hosszú élet” vádjára is felel.

„Barátom, — mondja — ha te az vagy, aki a jót azért cselekszi, mert az jó, szent vagy... de lehetsz önnönmagadat csaló szélhámos is! — — Vagy az ótestamentum támadói oly önzetlenek, hogy elveik se előmenetelt, se dícséretet, se jutalmat nem kérnek!”

Csodálatos ennek a papnak a szelleme!

Csirájában fojtja el az ellenvetést, sőt, ... ellenük szegezi a Krisztusi példabeszédet a farizeus imáját: „Köszönöm istenem, hogy jobb vagyok, mint a többi népek!”

„A gyűlölet — mondja — bárki ellen irányuljon is az, nem keresztényi erény! A bosszú visszaesés a zsidó elődökbe!

Juditot emlegetik ellenfelei, aki hazugsággal mentette meg a pusztulástól nemzetét.

Kedélyes ironiával intézi el ezt a kérdést.

„Mondjátok, — írja — ha a mi országunk a pusztulás szélén állana, s egyetlen hazugsággal megállíthatnátok romlását, — töprengenétek azon, hogy szabad-e hazudni?...”

Ez ő.

Elintézi a legerősebb ellenvetést, s arcán nem látszik más, mint a kedélyesen gúnyoros vonás a szája körül.

„Az ószövetség szent könyvei a világrend állandó alapkövei.”

Szóval, ez az a kultúra, melyet Németországban mindenki méregnek tart!

Az újkor németjei ellen Tacitust állítja csatasorba.

Megmutatja nekik, kik az ő finom lelkületű germánjaik.

— — — Az ősgermánok isteneiknek emberáldozatot hoztak.

— — — Erdeikben és ligeteikben a legképtelenebb babonáknak hódoltak.

— — — Vadak módjára küzdöttek a kulturált rómaiak ellen.

— — — A rabszolgaság úgy virágzott náluk, mint egy más népnél sem.

— — — Szenvedéllyel hódoltak a kockajátéknak és az ívásnak, melyek következtében a gyilkosságok napirenden voltak náluk.

— — — Lomhaságuk világhírré tett szert, szinte közmondásszerű volt.

— — — A sok alvásról, — az ősgermántermészet jellegzetes tulajdonságáról akkor kezdtek leszokni, midőn a kereszténység megérkezett hozzájuk a maga hajnali istentiszteleteivel.

Nyilvánvaló ebből a mozaikból, hogy ősgermán kulturáról szó sem lehet...

Műemlékeiket római művészek alkották, ... énekük lehetett egyöntetűen vad lelküknek harmoniája, de a hangoké nem.

A tízparancsolat népének és a germán medvebőrös nemzetnek szembeállítására a tudós főpap válasza arra a vádra, hogy a tiszta német fajt a kereszténység rontotta meg.

„A kereszténység tette a germánokat kultur néppé. Szent Benedek barátai tanították őket földművelésre, iparra, ők ismertették meg velük a szépművészeteket... Abban a pogány világban, midőn a germánok medvebőreiken henteregtek, a szellemi élet ismeretlen volt.”

„A német ősök legszebb tisztelete az lesz, ha a késő unokák elfordulnak az ő érényeiktől: a vérbosszútól, a lomhaságtól, a részegeskedéstől.”

— — — S mi volt a válasz erre?

Orvlövés, amely szerencsére célt tévesztett!...

Földi Mihály az Istenhitről nyilatkozik az Új Útnak

A legszerényebb ember, akivel valaha is találkoztam. Hires és ünnepelt író (regényeit napok alatt szinte széjjelkapkodja a közönség), az egyik legnagyobb magyar lap, a Pesti Napló főszerkesztője, gazdag ember... mennyi minden, ami büszkévé teheti az embert!

És Földi Mihály az igazi nagyembereket jellemző szerénységgel beszél magáról, az életéről, a hitéről.

Méltatására — sajnos — kevés ennek az interjunak a kerete, százoldalas tanulmányokat lehetne írni róla és arról az írói útról, amelyet maga szabott meg magának.

Elődei nincsenek, — de lesznek utódai!

*

Írásainak minden sorából kiviláglik az Isten megismerése utáni vágy. Örök szomjúsággal vonzódik Isten után.

— Mi vezette rá Isten megtalálására? — kérdem.

— Engem általában ezzel szoktak jellemezni: pszichológus író. És ez azt hiszem helyes jellemzés, mert a lélek titkait kutatom. Azt az embert, akit megírok, tökéletesen ismerem, mert benne élek, mélyen a lelkében és igyekszem mind mélyebbre és mélyebbre szállni. Így volt ez addig, amíg egyszer eljutottam egy szavakkal kifejezhetetlen mélységig, ahol megdöbbenve állottam meg: nincs tovább. És akkor kérdeztem magamtól: mit találtál az ember lelkének legmélyén? Kettőt találhattam volna: vagy a végtelen semmit, a nihilt, vagy a nagy Valamit: Istent. Így találtam rá az emberben Istenre, aki bennünk van, még akkor is, ha nem tudunk, vagy nem akarunk tudni róla.

— Miben nyilvánul meg Isten jelenléte bennünk?

— Hogy egészen egyszerű példát mondjak: miért nem ölöm meg én Önt? Csak azért, mert a földi büntetéstől félek? Nem. Mert az is lehet és én az esetleges gyilkosság pillanatában erre is gondolhatok: nem fognak el. Si-

kerül elbujnom a büntetés elől. Miért nem gyilkolok tehát? Mitől félek? Mit tart vissza? : Isten.

— Hogyan képzeled el Istent?

— Semmiesetre sem jóságos, őszszakállú öregúrnak, akinek más dolga nincs, mint hogy a bűneinket megbocsássa. Az Isten Valaki, akiben értelmet találunk egyébként értelemnélküli életünkben, aki teremt és gondoskodik az élet folytonosságáról, aki gondját viseli mindennek, ami ezen a világon van... Ez Isten.

— Van-e köze az istenhitnek a valláshoz?

Mosolyog.

— Nehéz kérdést adott fel. Azt hiszem: van. A vallás az Istenben való hitnek egészen egyszerű formája. Egyszerű szavakkal vezet el az istenhithez. Mert például a művészetben keresztül is eljuthatunk Istenhez, mint ahogy a művészetben éppenúgy benne van az Isten, mint a vallásban. Mondhatnám, az egyik a szíven, a másik az értelmén keresztül vezet el — oda.

— Az emberek általában akkor szoktak megtérni, ha rosszul megy a soruk — mondom.

— Ez tényleg így van. De Isten nem jelenti a szenvedést, habár akkor szoktunk eljutni Istenhez, amikor a szenvedéshez értünk. Az örök törvény, hogy az emberek, ha jól megy nekik, nem gondolnak annyira és olyan intenzíven Istenre, mint akkor, amikor bajban vannak. Mert a szenvedés gondolkodásra kényszeríti az embert. Ezért tetszik nekem az a mondás, amely szerint ha nem lenne halál, nem lenne filozófia sem...

Elgondolkodik. Magas, barázdákkal mélyen szántott homloka mintha egészen összezsugorodna. Aki még sohasem látta, az is megismerné benne a gondolkodó, örök problémákon rágódó embert.

— Mikor kezdte el az írást?

— Tizenkét éves koromban. Tizenöt éves voltam, amikor megjelent az első novellám a Nyugatban: „Peterzirka bácsi” volt a címe és egy öreg zsidó hordáról szólt. Akkor óriási sikert aratott ez az írás, egész Magyarország egy zseniális író-csodagyereket ünnepelt bennem. Tökéletes realista írói alkotás volt.

*

Kinézek az ablakon. Az este lustán elterült a Ferenciek-terén, távolból halk harangszót hoz a szél...

Ez a beszélgetés felejthetetlen eseménye életemnek.

SZOMBATI SÁNDOR

Minőségi verseny

ugyanazért a pénzért a legjobbat
nyújtja vegytisztításban is

„KIRÁLY” vegytisztító, kelmefestő és gőzmosógár

— VII., KIRÁLY UTCA 15. —

Telefon: 313-35.

— IV., MAGYAR UTCA 3. —

Telefon: 851-29.

Gallér és fehérmű tisztítás a legjobb minőségben és olcsón!

Zsidó szerzetesrendek

Általánosan tudott tény, hogy a kereszténység majdnem minden eszméjét és szer-tartását a zsidóságnak köszönheti, azonban azt, hogy a szerzetesrendek és kolostorok szervezete szintén zsidó eredetű, nagyon kevesen tudják.

Még reánk, zsidókra is annyira idegenszerűen hat, hogy Philo irását, amely erről tanuskodik, egyideig hamisítványnak tartottuk. Ma már annak valódisága teljesen bebizonyult és ezzel együtt igaz a következő leírás, mely az Alexandriai Therapeniták életéről szól.

A Therapeniták minden tulajdonukról lemondtak, azt rokonaik és barátaik között szétosztották, azután elhagyták őket, mert otthonukat csak hasongondolkodók egyesülésében találták fel. — Ezek az egyesülések Egyiptom számos helyén, de különösen Alexandria környékén voltak.

Az egyesületek tagjai külön cellákban éltek, ahol az időt jámbor elmélkedéssel töltötték el. Táplálkozásuk igen egyszerű volt: kenyér, só és víz. Szombaton a férfiak és az asszonyok közös ünnepi terembe gyűltek össze, ahol természetesen válaszfal által voltak egymástól elkülönítve, vallásos előadásokat és énekeket adtak elő.

Csakis az alexandriai zsidók ültethették át Palesztinába a Therapenták nézeteit is, akik szintén bizonyos előírt rendi szabályok szerinti közösségben éltek.

Amíg azonban a Therapenták elmélkedő semmittevésben, a mások munkája után éltek, addig az Esseusiták fenntartották önmagukat. Munkásságukhoz termelésre volt szükségük, vagyonukat tehát nem osztották szét, hanem azt közös használatra adták össze. A zsidóknak Rómával való végzetes háborújuk kitöréséig cca 4000-re rugott számuk és Judeának több községében, rendházakban éltek együtt.

Philo a következő leírást adta róluk:

„Rendszerint testületek, baráti szövetségek és asztaltársaságokként szövetkezve élnek együtt és a közösség javára rendszeres munkával foglalkoznak. Egyikük sem akar saját tulajdont, hanem, minthogy mindent együvé hordanak, közös haszonra dolgoznak. A különféle munkálatokból befolyó pénzt egy közösen választott kezelőre bízák. Ez a pénzt bevételezi és arra fordítja, amire éppen szükség van. Nemcsak élelmüket, hanem ruházatukat is közösen használták. Télen vastag köpenyek, nyáron könnyű átvétők állottak a rendtagok rendelkezésére, amelyeket mindenki tetszése szerint használhatott.

Az Esseusok vallási életét Josephus a következőkben ismerteti: A reggeli ima elvégzése után az előljáró elbocsátja a rendi tagokat, mindenki munkahelyére siet. Azt dolgozik, amit tanult és ha az ötödik óráig szorgalmasan dolgoztak (d. e. 11 óra), akkor előre meghatározott helyen gyűlnek össze, lenkendőkkal derékon övezik körül magukat és hideg vízzel mossák le testüket. Ezután a tisztálkodás után — amelyet a keresztények a keresztelkedés képében vettek át — ebédlőjükbe mennek, ahová bemenni senkinek sincsen joga, aki nem tartozik szektájukhoz. Olyan tisztán mennek oda, mint akárcsak a templomukba. Miután a pék mindenkinek kenyeret, a szakács pedig ételt osztott ki, megjelenik a pap, aki az ebédet megáldja. Ebéd után közösen elmondják az imádságot. Így dicsőítik minden étkezés előtt és után közösen az Istent, minden táplálék adóját. Ezek után levetik ruhájukat és ujra estig folytatják munkájukat.

Ebből az együttélésből alakult ki a nőtlenség, mely jelenleg is, a szerzetes fogalmával elválaszthatatlanul össze van kötve.

Bebizonyosodott tény, hogy az őskeresztény-egyesületek szintén ilyen közös, kollektív gazdaságból állottak.

A római birodalomban, amikor a kereszténység terjedni és érvényesülni kezdett és az előkelők és meggazdagodottak csapatosan tódultak a keresztény közületekbe, azok, akik otthonról szokva voltak jobban táplálkozni, ezt az együttélést mind terhesebbnek érezték.

Ezek nem teljes vagyonukat, hanem csak adományokat ajándékoztak ezeknek az

egyesületeknek és a közös étkezés helyébe kenyérdarabocskák és bornak kóstolója járult, ami szintén symbolikus aktus, mely után a tulajdonképpeni ebéd csak otthon következett.

A keresztény közületek ősfarmája legtisztábban a kolostorokban konzerválódott, legelsőbb Egyiptomban, a zsidó Therapenták hazájában.

A keresztény szerzetesrendek között még ma is vannak olyanok, amelyek csak elméledő ájtatosságban élnek és olyanok, amelyek kulturmunkát végeznek. Az előbbiek ősei a Therapenták, az utóbbiak pedig az Euseusiak, mindketten oly szervezetek életre-keltői, mely zsidók által — habár a görög Phythagoreusok befolyása alatt is — lettek alapítva, azonban mint zsidó intézmények, a zsidó állam elmerülésével megszűntek.

A szerkesztő üzen

BRAUN GYULA, Budapest.

Édes atyja elhalálózása alkalmából fogadja úgy a magam, mint szerkesztőségem nevében szívből jövő igaz részvétünket.

GLEICH MÓRICNÉ, Mihalovce.

Hálásan köszönjük azt a rendkívüli jóindulatát, amelyben munkatársunkat részesíteni méltóztatott.

Üdvözleteit pedig a legszívélyesebben viszonzzuk. Salom!

CORSO DROGÉRIA, Chust.

Felette jól esett üzenete. Boldogok vagyunk, hogy Ön lapunkat szereti. Cion szeretetében, sok szívélyes üdvözlettel köszöntöm Önt.

ISMERETLEN JÓ BARÁT, Sahy.

Gonerál vagy korporál. Ilyen a latitüd a nyelvtani botlás és sajtóhiba között is. — Mindenesetre nagyon örülünk, hogy cikkeinket ilyen éber figyelemmel olvas-sa.

E. JAKOBER, Mukacevo-Rosvegovo.

1. A beküldött cikkéért hálás köszönet. 2. Tavalyi évfolyamot személyesen fogom átadni. 3. A fényképet jövő héten visszaküldöm. — Salom!

GROSZ DÁVID kalapgyáros, Satu-Mare. Ön nem adott magyarázatot. Jellemzi Önt.

Mínthogy azonban nem hagyhatom megtorlatlanul munkatársammal szembeni durvaságát, a közeli hetekben csupán ennek az ügynek biblikus elintézésére odautazom.

SEBŐK JÓZSEF, B. Bystrica.

Fia bármicvójához gratulálunk. Kívánjuk, hogy az ifjú balbósz még sok örömet okozzon szüleinek.

SCHWARCZ IMRE, B. Bystrica.

Szíveskedjék velünk pontosan közölni, mely számok hiányzanak Önnek. Ezeket pótlóan szívesen megküldjük. Sok szívélyes üdvözlettel köszöntöm Önt.

Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat február 27.-én tartott felolvasó ülésén Szilas Frida saját költeményeit adta elő. Az előkelő hallgatóság frenetikus tapssal jutalmazta a kitünő előadást és gyönyörű verseit nagy tetszéssel fogadta.

Szerencsése lesz

**ha nálunk egyszer
egy sorsjegyet vesz**

B. B. B.

BENKŐ BANK BUDAPEST

Andrássy-ut 56.

Petőfi és Nagyanyám

Régi jó világ... — sóhajtják az öregek. Az idők voltak-e mások vagy az emberek, de tény, hogy több derűs kedv akadt még nagyanyám ifjúságának idejében is.

Nagyanyám: Mirjam asszony, fiatalon özvegyen maradt. A hosszú nagy korcsma — ami Királyhelmece felvégén áll s melyet a vadásztársaságok neveztek el „Szarvas”-nak, — ugyancsak hangos volt a víg zenebonától.

Ez a vendéglő különben is nevezetes hely.

Egy nyári délután — két óra tájban — szekeres fogat állt meg a Szarvas előtt.

Nyurga, lebernyeges-gallérú fiatalember ugrott le a kocsis mellől, a bakról.

— Hej, asszonyka, mi harapnivalót ad — mert éhes vagyok ám!

Nagyanyám tanácstalanul nézett össze a mindeneslány-szakácsnővel.

— Jaj jó uram, de restellem — bizony mindent elevelt már a vadásztársaság.

— Semmi sincs?

— Nincs — sajnos.

— No ne is legyen! — kiáltott fel nagyhevesen az idegen, azzal kirohant és a szekér előtt állva a kocsissal tanácskozott.

Csakhamar visszajöttek mindketten és a kocsis tarisznyájából kihalásztak kenyeret, paprikásszalonnát.

Jóízűen falatoztak, utána meg koccintgatva jócskán felhörpintettek a királyhegyi borból.

— Savanyú a bora kökényszemű menyecske! Hát a csókja édes-e?

— Cigányé meg zsidóasszonyé mindig édesebb egy itce mézzel! — felelt nagyanyám az ifjúúrnak.

— Jó volna kitapasztalni... — hunyorított nevetve az idegen.

— Hej, mustáros egy ital, hogy ette vón' ki tövestül a filokszer! — nyelte a kocsis is keservesen. Mikor aztán így megebédeltek, felállt a nyulánk fiatalember:

— Szép asszonyka, azért csak adjon az Isten maguknak is kenyeret és szalonnát, — vagy vöröshagymát... — tette hozzá hamiskás mosollyal. — Amiért jámbor zsidó létére ilyen magyarosn megvendégelte Petőfi Sándort...

Nagyanyám persze nagyot ámult.

Az idegen elment, de útleírásában is megemlékezett erről a kellemes esetről.

— Te ebben a szobában születél, ahol Petőfi Sándor megszállt — szokta mondani anyám. — Talán azért van eggyel több vagy kevesebb kereked...

Később a Vadásztársaság mulatságot rendezett egy Petőfi-emléktábla javára. Nagyanyámékat is kivitték italt mérni. Nagy vígság parázslott, még néhai Somogyi Gerő premontrei plébánost is leitatták.

Pedig szelíd ember volt, nemcsak a kálvinisták, de a zsidók is „a mi kedves papunk”-nak nevezték. Egyedül Józsi bácsi, a városbíró csak nem nyughatott tőle. Rákezdte azt a nótát, hogy: „Kocsis vót' az öregapám Baranyába”. Mikor ahhoz a részhez ért: — Még a pappal is megesik néha-néha... — akkor már Somogyi főtisztelendő feszengett a széken, de Józsi bácsi rendületlenül kivágta: — Nem fél biz ő a pápától, Sem az Isten haragjától. Mer' az ember nincsen fából, Kirug néha a hámfából!

Hej, irult-pirult szörnyen a tisztelendő úr, de belátta, hogy az igazságért nincs mit haragudni.

Hajnal felé aztán száz-százötven darabnyi drótrafűzött egérfogót aggattak a Jancsi primás nyakába, úgy muzsikáltatták végig a városon. Minden szerenádöt kapott asszonynépség házára tettek egy egérfogókoszorút, ... lovagi hódolat jeléül.

A cégtáblák kicserélése mégcsak ezután következett, amikor is furcsa és meglehetősen önkényes műveletek kezdődtek az alvó kisváros csukott-ablak-szemű házai előtt. A leeresztett redőnyök mögött mitsem sejtve, édesen aludtak azok, akik ellen a merénylet készült... Reggel aztán — a ragyogó kora napfényben — kellemes meglepetéssel észlelhette a hentes-mészáros üzlete fölött a zománcozott „doktor juris” táblát. Nem így az ügyvéd, akinek címeres ökörféj vagy hízott disznó díszelgett úri ajtaja fölött...

A vándorszínésztársulat primadonnája a bábaasszony pólyásgyermekkel ékített dísz-reklámját fedezte fel lakkos, fehér lányszobája ajtaján... A törvénybírónak a városvégi kötélverő táblája jutott. A rongyszedő házaló nemesi család ágas-bogas címerét kapta, — amaz viszont cserébe ennek mutatóját: „Róth Náci ócskavas, szedetrongy és háziszappangyártás.”

Dacára e megtétezett mulatságnak, a pénz még kevés volt emléktáblára. Elhatározták tehát, hogy színielőadást rendeznek, hivatásos színészekkel. Mert Shakespeare Coriolánusát akarták előadni, Petőfi fordításában. Ez pedig még a zempléni műkedvelő-gárda színjátszó képességeit is felülmúlja...

Az elhatározást tett követte.

A mai villanytelep helyén jó nagy cseréptető helyiség volt: az állás. Jámborszemű borjak, kajlaszarvú tehenek, fényesszőrű lovak pihenőhelye.

Soltész Józsi bácsi felgereblyéltette az állás földjét, szép sárga homokkal szóratta be. Söröshordókra ráfektette a sor deszkákat, — színpad gyanánt. A padlásra petróleumlámpákat aggatott. Önműködő vasfüggönyről, támlás-székekről szó sem lehetett, megjárták ahelyett a hosszú falócák is. Eljöttek azért a finom selyemruhás úrinők s a környék előkelő urai mind. Még az alispán és a báró is. A nagy deszkakapukat bezárták és megkezdődött az előadás. Zavartalanul folyt volna, ha valamiről meg nem feledkeznek...

Az állás falain ugyanis jókora szelelőlyukak voltak, hogy a jószágok friss levegőhöz juthassanak. Ott künn meg nyugtalankodtak a kíváncsi suhancok, akiknek szűkös anyagi helyzete nem engedte meg a belépést. Hogy ha már ők nem, — úgy mások se mulathassanak — hajigálni kezdték befelé a kavicsokat. Csakhamar parázs kőzárpor hullt, a rend felbomlott, a közönség kifelé tódult... A cigánybanda még a szokásos Rákóczi-indulóra sem zendíthetett — máris üres volt a „díszterem”.

De a Petőfi-emléktábla mai napig hiányzik a királyhalmeci Szarvas-korcsma faláról...

Nem csoda, ha még ma sem ékeskedik Petőfi-emléktábla a királyhalmeci Szarvas-korcsma falán.

SIRKÖVEK

legolcsóbb napi árban kaphatók
BOROS ÉS KOHN
sirkőraktárában

Budapest, VII., Károly király-krt 17. (Orczy-ház.) Tel.: 41-4-92

Azarjah szédere

Rabbi Elázár, Azarjah fia — az a bizonyos rabbi Elázár ben Azarjah, akiről megírja a pészachi Hagadah, hogy többedmagával Bené Berák nevű városban ülte meg a pészach ünnepét és egész éjszaka, késő reggelig mesélték az Egyiptomból való kivonulás csodás történetét, — nos, ez a rabbi Elázár ben Azarjah tizenhét-tizennyolc éves korában még nem volt rabbi, hanem tanuló. Otthon ült és tanult és készült a hivatásra, mely rá várt, hogy egyik fáklyája legyen népének és világítson nemcsak a jelennek, de az utána következő ezredeknél is.

Nagyon istenfélő, nagyon erkölcsös fiú volt, az az erkölcs töltötte meg lelkét, melyet a Tóra szent tanaiból magába szítt.

Mikor közeledett a napja, amelyen betöltené a tizennyolcadik évét, így szólt hozzá atyja, ki egyszerű jámbor kis kézműves volt:

— Fiam, — szólt — a mi bölcseink azt mondják: ben semónó ószer lachupa, tizennyolc éves korukban nősüljenek meg Izrael fiai. Tehát kérlek, bűnbe ne essem, mondván — mint Isten kérte Ábrahám atyánkat: lech lechó méárcecho umimoladtecho, hagyd el szülőhelyedet fiam és nézzél szét a városokban, hogy nőt találj.

— Bocsáss meg, atyám, — válaszolt erre a fiú de én terád bízom, hogy nekem nőt keress. Ha magam mennék keresni, még megeshetne, hogy csak énnekem tetszenék, de tenéked talán nem tetszene a kiválasztott nő. Te elleneznéd a házasságom, mert tapasztaltabb vagy, bölcsőbb vagy nálam, engem pedig elvakíthatna a vágy, ragaszkodnám a nőhöz, tilalmad ellenére is, atyám és vétnék a parancsolat ellen, mely azt mondja: tisztelt atyádat. Tehát te válassz nekem feleséget, atyám, én vakon is elfogadom, akit majd te szemelsz ki számomra asszonnyul, hogy ezzel is teljesítsem a parancsot: tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszan tartson életed a földön.

Az öreg Azarjah erre meghatottan megölelte a fiát, azután bement a műhelyébe és ott imádkozott. Mert nemcsak a templom: templom, nemcsak az iskola is: templom, de templom a műhely is, ahol dolgozunk.

— Istenem, teremtőm! — így fohászkodott fel Azarjah az éghez — én egyszerű ember vagyok, egyszerű szavakkal könyörgök kegyelmedért, Atyám. Én elmegyek, hogy asszonyt keressek a fiamnak, ahogy Elázár elment, hogy asszonyt keressen Ábrahám fiának, Jiccháknak... te meg jutalmazd meg azt a jó fiút azzal, hogy olyan asszonyt találjak a számára, akivel boldog lesz s akit ő is majdan boldoggá tesz.

Hölgyek jelszava:

Minden cikket legolcsóbban vásárolhatunk

Klein Antal

uj divatnagyrúházában
KIRÁLY UCCA 40

— Csányi-utca sarok. —

A Teréztemplom mellett, szemben
a Nagymező-utcával

NEIGER J.

ÉTTERMEI

VI., Teréz-körut 4

Nagy széder est!

A szédert adja: DÉRI JFNŐ a m.
kir. Operaház ny. tagja

Elaludt és megálmodta, hogy Peszach estéjén fegja megtalálni a keresett nőt.

Elbúcsúzott fiától és megkezdte asszonykereső útját.

Peszachra Bené Berákba ment. Megszállt egy fogadósnak a házában, de este, mikor a gyülekezetből, ahol imádkozott volt, hazafelé tartott, eltévedt a kanyargós utcákon. Sikátorból ki, sikátorba be, de sehol sem talált rá a házra, amelybe várt rá a széderesti asztal.

Nem is gondolt a műhelybeli álmára, csak aggodalmasan felnézett az égre: — Uram, teremtöm, mármint most hol lesz az én széderem?

Egyik sikátorban valami különös történt. Egy ember jött ki a házából, egy-egy égő gyertya a két kezében és hangosan bekiáltotta a sötétbe: kol dichfin jészé vejéchol, kol dicrich jészé vejífszoch! Aki éhes jőjjön és egyék, akinek nincs hol leülni a széderhez, az jőjjön be és üljön le énnálam.

Az Azarjah megdöbben, ilyet ő még sohasem tapasztalt. De még fel sem ocsudott, még magához sem tért és már másodszor és harmadszor és negyedszer is hallotta, mindig más világtáj felé kiáltva: kol dichfin, jészé vejéchol, kol dicrich jészé vejífszoch!

Erre aztán odament az emberhez: — én Azarjah Hamszatész (Azarjah, a kőfaragó) vagyok — mondta —, idegen vagyok a városban és nem talállok haza, ahol megszálltam.

— Boruch hábó, áldás a jövevényre, — felelte az ember a gyertyákkal —, tiszteld meg a házat, mint vendégem és foglald el helyedet ünnepi asztalomnál! ... jőjj velem.

Szerény, de tiszta és ragyogóan világos kis szobába vezette Azarjáht, ki mikor belépett, fiatal leányt pillantott meg az asztal mellett, valami szentbetűs olvasmány fölé hajoltan.

Móádim, leszimchó, örömneped legyen az ünnep, — köszöntötte Azarjah a fiatal leányt.

— Chágim uzmánim leszószon, vígságod legyen az ünnep és az emléknap, — válaszolta a leány és felnézett. Ekkor úgy látta Azarjah, hogy szép az a leány, mint Ráchel lehetett tizenöt éves korában.

A szertartás alatt a házigazda szomorú, szinte komor volt és fájdalmasan pillantott a lányára, de úgy látta Azarjah, hogy a leány csak szenvtelen, csak közönyös, de éppenséggel nem szomorú vagy leverte.

Vacsora alatt megkérdezte Azarjah, miért tette a vendéglátó gazda, hogy kijött a ház elé a gyertyákkal és ott mondta el a hó-láchmo — a széder bevezető szakaszának — két mondatát?

— Egyszerűen azért, mert ha idebent mondom el, nem hallja meg senki a hívást. Gyertyával meg azért, hogy lássa meg a jövevény, hol hívják. Így láttam az apámtól és így csinálom én is.

— Bocsáss meg, — mondta Azarjah —, sok bölcsünk van, sok tanítónk, Izraelnek sok hívatott fáklyája, de mindegyik bent a szobájában mondja a hó-láchmót. Mi különös oka volt apádnak, hogy odakint mondja el a ház előtt?

— Mi különös oka volt öneki, azt sohasem hallottam apámtól. Ő természetes dolognak találta, hogyha már hívunk valakit, hát ne úgy hívjuk, hogy ne hallja meg. De énnekem már igenis még más okom is van.

— S az mi?

— Mert akkor, — felelte a gazda —, mikor megszületett a lányom s én jó férjért imádkoztam az Istenhez, azt álmodtam, hogy ne tegyek mást, csak az utcán mondjam el a hó-láchmót. S aki hívásomra bejön, azt Isten küldi a lányomért.

Azarjah most másodszor is megdöbben. Saját műhelybeli álma jutott eszébe és elgondolkozva tűnődött maga elé.

— Nős ember vagy-e, vagy özvegy? — kérdezte most hirtelen a gazda. Azarjah sóhajtvá válaszolt: — Özvegy ember vagyok már több mint három esztendő óta.

A házigazda egy könnyecseppet törült ki a szeméből. Ez az özvegy ember, Azarjah, bizony túl volt már az ötvenen, az ő virágszál lánya pedig alig volt tizenöt éves.

Most meglepő esemény történt. A leány, aki mindeddig hallgatott volt, most odalépett atyjához és így szólt:

— Ne szomorkodj jó atyám, — mondta. Ha úgy döntesz, hogy álmod szerint cselekszel, én nem ellenkezem, én meghajlok előtted. Teljesítem ezzel is a parancsot, mely azt mondja: tiszteld atyádát.

Az Azarjah erre felugrott és hálásan nézett fel az égre.

— Ugy van, — mondta azután a leánynak —, Isten küldött engem e hajlékba, teérted küldött ide, leányom, de nem azért, hogy magamnak kérjelek, hanem hogy a fiamnak kérjelek.

És elmondta a maga műhelybeli álmát és mindazt, ami megelőzte azt az álmot.

Ujhelyen zsidómentes megyebált rendeztek. Még a jazz-zenekarban játszó két zsidó zenész is eltanácsolták.

És mégsem volt zsidómentes a bál!...

Midőn a bál védnökei: *Mária Alice* főhercegnő és *Kozma György* főispán a pálcás urak sorfala között bevonult, ezalatt a zenekar a „Szép vagy gyönyörű vagy Magyarország...” című hazafias dalt játszotta.

A dalt *Vince Zsigmond* — zsidó írta.

*

A *Ma k k a b i* zsidó sportszövetség április 3-án Budapesten tartja meg konferenciáját, amelyen — hírek szerint — *Lord Melchet* is meg fog jelenni.

Mindesetre örülünk, hogy *Lord Melchet* megismeri a gyönyörű magyar metropolist. Csak az a kérdés táton, hogy az angol főúr fog-e örülni annak, ha a magyar zsidóvezéreket megismeri?!...

*

HÉBERNYELVŰ BÁBSZINHÁZ.

Morvai Evzsin rajztanár ereci minta után hébernyelvű bábszínházat

létesített a munkácsi zsidó gimnázium rajztermében.

Az előadás iránt igen nagy az érdeklődés.

Zsidó Élet

címen új nívós zsidó hetilap jelenik meg Budapesten.

Szerkesztője: *Kecskeméti Vilmos*.

Vérbeli, gerinces ujságíró.

Évtizedeken keresztül az Egyenlőséget szerkesztette.

Amikor emiatt bizonyos fentartással, sőt egyenesen bizalmatlansággal fogadtuk a lapot, tévedtünk.

Ma már örömmel állapíthatjuk meg, hogy nem állunk egyedül a zsidó vártán: a magyar zsidóság becsületes orgánnummal szaporodott, amely baksisért, u. n. „hírdetési pauszáléért” nem kapható arra, hogy a zsidó közéletet megmételje, a közvéleményt megtévessze, hanem megalkuvás nélkül az egyetemes zsidóság érdekében áldásos tevékenységet fejt ki.

Szerkesztésért és kiadásért felel: **Dr. Uj István.**

Előfizetési ár: Egész évre 12.— P. — Csehszlovákiában 80.— kc. — Jugoszláviában 160.— dinár. Romániában 400 leu. — Másodrendű papíron 25%-kal olcsóbb! Intézményeknek 24.— pengő.

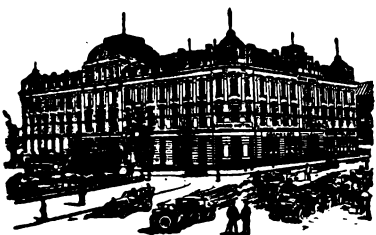
Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Andrássyút 84.

Telefon: szerkesztőség 23—9—70.

kiadóhivatal: 23—5—38.

Váradi Béla Forum nyomdája, Budapest V., Zoltán u. 1.

BUCAREST GRAND-HOTEL

„LAFAYETTE”

CALEA VICTORIEI, 11

A főváros legmodernebb, legtisztább,
legkényelmesebb és legolcsóbb szál-
lodája. Szobák 130 Lei-től.

Ami a szülőket
legjobban érdekli!

**Leány- és fiúruha,
Leány- és fiúkabát**

Litzmann Irma
Bpest, VI., Király-u. 18

OLCSÓ

EZÜSTÁRUK

tálca k, evőeszközök
mélyen leszállított árban

SCHLEIFER

— ezüstárugyár —

VII., KAZINCZY-UTCA 10

Rákóczi-ut közelében. — TELEFON: 13-2-28

Prima hús, hizlalt baromfi

legolcsóbb napi árban

REICH JÓZSEF

husnagyvágó מִשְׁחָר מִשְׁחָר מִשְׁחָר mészárszékében

VI., Hegedűs Sándor-utca 17. szám

(Hunyady-téri csarnokkal szemben)

Pontos kiszolgálás. — Telefon: 29-1-10

FURNÉROK

keménnyá enyvezett lemezek legolcsóbban

GRÜN SÁNDOR

Budapest, VII., Kazinczy-utca 22.

— Telefon: 42-6-97. —

GEDULDIGER HUGÓ

BÉLYEGZŐGYÁRA

BUDAPEST, VI.,

Vilmos császár-u. 17.

Telefon: 22-8-95.

KNAPP MIKSA

képesített szűcsmester

Szűcs és szörmeáru üzlete:

BUDAPEST, VI.,

Nagymező - utca 14. szám

TELEFON: 20-4-53

Szörme, bundák, boák nagy válasz-
tékban. Alakítások, javítások jutá-

— nyos áron készülnek. —

Nyári megóvást felelősséggel vállalunk

Doprava a rozsirovanie casopisu „Uj Ut” (Nová cesta) povolilo csl. min. vnútra pod cisl.

9.662/1932/5. dna 15. II. 1932.

A román királyság területére való bevitelt és terjesztést a bucaresti román kir. Sajtóállam-
titkárság 1932 szept. 2-án kelt 6037 sz. alatt engedélyezte.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára